

KURTULUŞUN ANAHTARI: SABIR

Hamd ve övgü, şükür ve minnet âlemlerin Rabbi olan Allah'a (c.c) mahsustur. Selam olanın sonsuz selamı ve salâtı, başta H.z Muhammed (s.a.v) üzerine, varlık âlemine çıkmış bütün mümin ruhların ve bu yüzyılda Allah'ın (c.c) rızasına, razı olan din kardeşlerimin üzerine olsun.

Sabır, bir musibet ve belaya uğrayanın telaş ve feryat etmeyip, sonunu bekleyerek tahammül ile katlanması, muharebede secaat göstermek, bir kimseyi bir şeyden alıkoymak, öğrendiği bir şeyi başkasının da öğrenmesi için takat göstermektir. [1]

“Asra and olsun ki; insanlar hüsrân içindedir. Ancak iman edip salih amel işleyenler, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler bunun dışındadır.”[2]

Kur'an-ı Azimuşşan'ın hakikatini ve bu hakikate ulaşmanın yolunu tarif eden bu yüce sure, çok derin ve anlamlıdır. Kısa ve öz olarak işaret ettiği manalarını zikredecek olursak, şu anlam demeti çıkar karşımıza:

Kullukla vazifeli olarak bu dünya imtihanına gönderilen insana; **“Nereden geldim, nereye gideceğim, ben neyim veya vazifem nedir?”** gibi soruların cevabı yanı sıra, sınırlarını da belirliyor. **Şöyle ki;**

Ey insan, insanı insan eden, belki de sultan eden imandır. İmandan sonra bu hakikatleri ilmelyakin, aynelyakin ve hakkalyakin yaşayıp şahit olmaktır. Bu, islâm fitratı üzerine yaratılan insanın, fitri ihtiyacı ve hakkıdır. Hak ve mevcut halkların hakkı olan bu fitri temayüle, hayatıyla ve hayatı pahasına sahip çıkmak, insan olana bir borçtur. Adı İslâm, tabii olanı Müslüman olan, bu kimliği korumanın yolu da sabırdır. Farklı musibetlere karşı gösterilen dayanma ve direnme yolu sadece onu değil, hemcinslerinin de kurtuluşu müjdesidir. Aksi durum ise; dünyasını zindana çevirmek, ahiretini de ebedi yok oluş inancı ile idam-ı ebediye çevirmektir. Yaşanan her an acı, hüzn, kayıp ve sıkıntıdır. Binlerce kez pişmanlıktır. **“Keşke hiç bu dünyaya gelmeseydim.”** temennisidir.

İmandan ve gereklerini yaşamaktan yoksun insan, umutsuz bir şekilde bu vakıanın gereğini hüznle yaşıyorsa da, Müslüman bu işin bilincindedir ve olmalıdır. Kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in bildirmesi sonucunda karanlıkta olan, aydınlanmayan birçok hakikat aydınlanmış ve insanın zihninde canlanmış. Bunlardan biri **“kâlû belâ”** olayıdır.

“Hem Rabbin âdemoğullarının bellerinden zürriyetlerini alıp onları nefislerine karşı şahit tutarak; 'Rabbiniz değil miyim?' diye şahit gösterdiği zaman 'Evet Rabbimizsin, şahidiz.' dediler. Kıyamet günü 'Bizim bundan haberimiz yoktu.' demeyesiniz.”[\[3\]](#)

ayeti kerimenin bildirmesi gereği, insan hür iradesiyle kulluk görevini yüklenmiştir.

“Sen bizim Rabbimizsin.” sözü gereği dünya imtihanı açılmış. Acaba hangi kulum, ne şekilde, verdiği sözde duracak gerçeğini gözümüze ve gözlere göstermek için. Ezeli ve ebedi ilmi gereği, Rabbimiz, herkesin ve bizlerin nasıl ve ne şekilde davranış sergileyeceğimize vakıftır. Bununla birlikte, bazı kutsal isim ve sıfatları gereğince, bizleri bu gerçeğe şahit tutmak onun isteğidir.

Yaşamış şahitler olarak, yarın, yüzleşeceğimiz akıbete itiraz etmemek ve tek dayanağımız olan kısır aklımıza emaneti vermemek için Rabbimiz, bizleri tek başımıza ve birbirimize bırakmadı. Göndermiş olduğu peygamberleri ve kitapları ile kendini bize tanıttı. Vazifelerimizi bize bildirdi. Sebep, sonuç ve hikmetleriyle, açıkladı ve emretti. Uygun, faydalı yerli yerinde, belli bir hedefe yönelik olan ilahi sırlarını devamla hâkim kıldı. Karışık, birbirini çürütecek etkisiz hale getirecek, tümünü inkâra sevk edecek, kısaca yarı yolda bırakacak sorulara tabi tutmadı. İkna ediciliği hak oluşunda saklı olan İslâm prensiplerine ikna olan insan, her şeye rağmen yola devam etti. Davasının, maddi ve manevi ihtiyaçlarını bilmesi ve karşılaması güzelliği, onu bu yolda yürüttü. Yola koyulması ile başladıysa da sıkıntılar, dertler, hüznler, ayrılıklar ve hasretler, yine de yılmadı. Nefs-i emmarenin inadına attığı her bir adım, bir başka adıma enerji oldu.

O yürümelidir, yürümeye gayret sarf etmelidir ki; Yolun üzerinde izlenmeyi, keşf edilmeyi, anlamayı ve ilan edilmeyi bekleyen güzellikleri görebilsin. O anladıkça, fark ettikçe ince sırlarıyla beraber, görmeyenlere gösterme ferasetine sahip olabilsin. Güzergâha devam, tam ileri dedikçe dağlara, ovalara, pınarlara ve çöllere uğrar. Kararlı yürüyüşü boyunca, kimi yerde adımlarını rahat atmakta zorlanır. An gelir yabancı otlar dolanır ayağına, kiminin dikenleri batır, kanatır. Kimi ise ayağın dibinde yer bulur, mikroplara davetiye çıkararak. Acı verir, aciz ve muhtaç eder musibetzedeyi.

Çare yürümek, ancak yürümek ise, basit bir operasyon ve hafif bir acı, derdine derman oluvermiştir. Yol boyunca dört mevsime uğrar. İlkbaharla dirilir, gelişir, dört bir yana yayılır. İmanın bütün güzelliklerini, ilkbahar güzelliğinde ruhunda hisseder, inanır. Yazla olgunlaşır, meyve verir, gölge olur sıcaktan kavrulanlara. Serin bir hava, soğuk içi ferahlatan bir tas su olur.

Yolunu, kaybetmiş bir çocuğun ellerini, şefkatle tutup yuvasına kavuşturan anne, baba olur. Esmiştir sonbaharın yelleri, rüzgârıyla fırtınasıyla gelişinin müjdesini

vererek. Peşinden başlamıştır görevi biten yaprakların savrulup dağılmaları. Görevlerini yapmıştır ağaçlar, bütün meyvelerini vererek kupkuru sapsarı benziyle. Terk etmiş dostluk ve yakınlık duyduğu varlıklar. Kimi ölmüş, kimi çekip gitmiş, kimi de kaybolmuş. İnsan olması hasebiyle her kaybolup giden ve onu terk edene büyük bir hüznün duyarken, kış basar hayatını. Duygularına, fikirlerine, hayallerine, ümitlerine, istek ve arzularına ilk karını yağdırarak. Afallar insan! Bu da mı varmış diye. Oysa unutmış olmalıydı dördüncü mevsimi. Ümitsizlik, çaresizlik, perişanlık kaplamıştır her yanını. Derin derin düşünür uzun kış gecelerinde. Onu yola koyan soruları ve cevaplarını tekrar gözden geçirerek, sağlamasını yapar. Acaba derken, nefsi nefes darlığı çeker. Kalbiyle, ruhuyla, akıyla bütün özellikleriyle zorlanır. Daraldıkça, ruhundaki potansiyel direnişin farkına varır. Bol oksijenli derin nefeslere yerini bırakıp giden, misafir olan musibetleri düşünür. Hayatı boyunca en çok haz duyduğu an dondurucu soğuğu en fazla hissettiği kış gecelerimmiş der. Kendini sorgularken, ruhunda feveran eden bu hisleri kelimelerle, bütün âlemlere duyuru yapmaya engeli kalmamış. Derinden yükselen sesle der.

O (c.c) varsa -ki olmalıdır- benim ve bütün kâinatın varlığı O'nun (c.c) varlığına delil ise, O'nun (c.c) varlığı benim varlığımdan daha gerçektir. O (c.c) haber vermiş ise doğrudur. Bildirdiği şeyleri inkâr etmek istiyorsan, O'nu (c.c) da inkâr etmen gerekir. Yoktan var olanları ve kendi varlığını inkâr edebiliyorsan O'nu (c.c) da inkâr et. Bunu yapamıyorsan ey nefsim; O'na teslim ol. Emekleyerek de olsa, sürünerek de olsa, sabırla yola devam et. Üstelik "Allah sabredenlerle beraberdir." ayeti kerimesi, bu yolun yolcularının yalnız olmadığını bildirmiyor mu? Yola devam ettikçe, Allah-u Teâlâ, yardımlarıyla, rahmetiyle, hikmetleriyle ona eşlik ettiğini hatırlatır. Risale-i Nurun bir yerinde bu ayet-i kerimeyi zamanın doktoru Üstad Bediüzzaman bu şekilde açıklayarak, ikna yoluna girmektedir. **Şöyle ki;**

Cenab-ı Hak, **Hâkim** isminin muktezası olarak, vücud-u eşyada bir merdivenin basamakları gibi bir tertip vaz etmiştir. Sabırsız adam teenni ile hareket etmediği için, basamakları ya atlar düşer veya noksan bırakır. Maksud damına çıkamaz. Onun için hırs mahrumiyete sebeptir. Sabır ise müşkülâtın anahtarıdır.

1) Hırs; hasaret ve muvaffakiyetsizliğin sebebidir.

2) Sabır; kurtuluşun anahtarıdır. Durub-u emsal hükmüne geçmiştir.

Demek Cenab-ı Hakk'ın inayet ve tevfiği sabırlı adamlarla beraberdir. **Çünkü sabır üçtür.**

Hakkın ta kendisi, şeref ve yücelik sahibi olan, her şeyi bir maksatla, ilahi bir sırta, yerli yerinde, en faydalı bir şekilde yaratan **Hakîm**, Allah'tır (cc). İsmi gereğince, her bir şeye, bir merdivenin basamakları gibi bir düzen ve sıralama yerleştirmiş. Sabırsız davranan insan acele hareket ettiğinden dolayı, bu düzen ve sıralamaya dikkat etmez. Hırs göstererek iki veya üç basamağı bir adımda atlatmaya başlar. Bir zaman sonra dengesini kaybeder ve yere düşer. Artık yola devam edemez. İnsanın biyolojik ve psikolojik durumu gözetilerek düzenlenmiş basamakları sırası gözetilerek takip

etmemek kayıptır. Çünkü her bir basamağın ona sağlayacağı faydadan, getiriden, bereketten, deneyim ve güçten yoksun kalır. İlk basamağın verdiği güven ve güç, ikinci basamağa yükselmek için etkili ve sürekli bir kuvvete sebep olur. Basamak atlayarak, amaca ulaştığını sanan, hedefine varamaz, kendinden beklenenlere cevap veremez. Çektiği sıkıntı katlanırken, harcadığı zaman ise heba olmuş gitmiş. Tekrar başa dönüp usul ve kaidelerine göre hareket, tek çaresidir. Bundan dolayı aç gözlülük ve aşırı istek olan hırslı hareket, kişinin istediğini elde edememesine sebeptir. "Başarısızlığın sebebi hırs ise, kurtuluşun anahtarı sabırdır." atasözleri toplumda yer bulmuş ise, bu sözlerin gerçeklik ve haklılık derecesinden kaynaklanıyor sanırım. Demek Cenab-ı Hakkın yardımı ve hedefe ulaştıracak kıvama getirmesi, sabreden insanların kısmetidir. Yardım ve başarı sabredenlerle beraberdir.

Sabır üçtür dedik:

1) Masiyetten kendini çekip sabretmektir. Şu sabır takvadır. **"Allah takva sahipleriyle beraberdir."** [4] sırrına mazhar eder.

İtaatsizlikten, isyandan kendini koruyup, günahları işlememek noktasında sabırlı davranmaktır. Bu şekilde sabırlı davranmak takvadır. Kişinin de Allah'tan (c.c.) korkarak şüpheli şeylerden kaçınması ve yasağın sınırlarına dahi yaklaşmaması, Allah'ın (c.c) rahmetini, yardımını ve devamlı beraberliğini gerekli kılar. Takva ile insan bu sırra kavuşur ve sırrın bir ilan edicisi ve aynası olur.

2) Musibetlere karşı sabırdır ki; tevekkül ve teslimdir. **"Muhakkak ki Allah (c.c) tevekkül edenleri sever."** [5] **"Muhakkak ki Allah (c.c) sabredenleri sever."** [6] şerefine mazhar eder. Ve sabırsızlık ise, Allah'tan (c.c) şikâyeti tazammun ediyor. Ve ef'alini tenkit ve rahmetini ittiham ve hikmetini beğenmeme çıkar. Evet, musibetin darbesine karşı şekva suretiyle elbette aciz ve zayıf insan ağlar. Fakat şekva O'na (c.c) olmalı, ondan olmamalı. H.z Yakub (a.s)'ın **"De ki: Ben derdimi de üzüntümü de ancak Allah'a (c.c) sunarım."** [7] gibi olmalı.

Yani musibeti Allah'a (c.c) şekva etmeli (şikâyet etmeli). Yoksa Allah'ı (c.c) insanlara şekva eder gibi **"Eyvah. Of!"** deyip **"Ben ne ettim ki, bu başıma geldi."** diyerek aciz insanların, rikkatini tahrik etmek zarardır, manasızdır.

Felaketlere, dertlere, sıkıntılara karşı tahammül göstermek, dayanmaya çalışmak ve gereğini yerine getirmek sabırdır ki, bir diğer anlamı tevekkül ve teslimdir. Sebeplere başvurmak ve Allah'ın (c.c) verdiği sonuca razı olmak tevekkül ise, Müslüman da, sonuç ne olursa olsun teslim olandır. Bu sabrın sonucu olan tevekkül ve teslimiyetin meyvesi ise, Allah Teâlâ'nın sevgisidir. En büyük huzursuzluk ve mutsuzluk olan sabırsızlık ne anlama geliyor? Gören ve gösteren insan için:

Birincisi: Allah-u Teâlâ'nın hikmetle, rahmetle, inayete ve adaletle ve birçok isim ve sıfatları gereği yapmış olduğu birçok işlerini, fiillerini sabırsızlık göstererek eleştirir. Rahmetini rahmet olarak görmez. **"Rahmet bunun neresindedir?"** deyip

yargılar, rahmet olarak görmez. Kısaca, ilmin, adaletin ve hilmin birleşmesinden doğan hikmetinin[8] gereğini ve sonucunu sabırsızlık göstererek beğenmez.

Evet, bir de insan aciz ve zayıf olduğu için de bir musibet karşısında yakınma ve şikâyet anlamında ağlar. Kendi zayıflığımızı, çaresizliğimizi, yardıma muhtaç oluşumuzu, ağlayarak ifade ederiz. Fakat bu şikâyetlerimizin şeklini güzel tayin etmemiz gerekir. Verilen örnek gereği, sabır kahramanı Hz. Yakub'u yoldaş almalıyız. Hazin durumumuzdan dolayı şikâyetimiz Allah'a (c.c) olmalı. Yoksa başımıza getirdiklerinden dolayı, ondan olmamalı.

Bir de derdimiz, üzüntümüz, ihtiyacımız, sorunumuz olunca, O'na (c.c) sunmalı. O'nunla (c.c) dertleşmeli, O'nunla (c.c) konuşmalı ve yalnız O'dan (c.c) yardım beklemeliyiz. Yani, ilk başta nefsimizi ve başımıza gelen musibeti Allah'a (c.c) şikâyet etmeliyiz. Yoksa Allah'ı (c.c) insanlara şikâyet eder gibi "**Eyvah, of!**" deyip "**Ne yaptım ki, bu bela beni buldu?**" diyerek kendi kendimize haksızlık etmemeliyiz.

“Kaderi tenkit eden, başını örse vurur, kırar. Rahmeti ittiham eden, rahmetten mahrum kalır.”[9]

Hakikati gereğince, kendimize zulüm etmemeliyiz. Hiçbir şeye gücü yetmeyen, aciz ve muhtaç insanların, acıma ve merhamet duygularını tahrik edip, üzme, gücünü aşan çarelere zorlamak faydasızdır. Çünkü hiçbir insanın rahmeti ve şefkati, Rahman ve Rahimin önüne geçemez.

3) İbadet üzerine sabırdır ki; şu sabır onu makam-ı mahbubiyete kadar çıkarıyor. En büyük makam olan ubudiyet-i kâmile canibine sevk ediyor.

Farz ve sünneti birbirinden ayırmadan, araya uçurumlar koymadan, büyük bir ciddiyet ile ibadet etmek, insan ve Müslüman olmanın bir gereğidir.

“Sizin terbiyeniz Rabbinizin elinde olduğundan, daima O'na (c.c) muhtaçsınız. Ve terbiyenize lazım olan bütün levazımatı veren O'dur. O'nun (c.c) o nimetlerine şükür lazımdır. Şükür ise ancak ibadettir.”[10]

Hilkat-i beşerdeki (insanın yaratılışındaki) hikmetin takva olduğuna ve ibadetin neticesi de takva olduğuna işaret vardır. Ey muhatap olan insanlar! Havf ve reca ortasında bulunmakla, takvayı reca ederek (dileyerek, önceliğe alarak) Rabbinize ibadet ediniz. Bu itibarla insan, ibadetine itimat etmemelidir. (güvenmemelidir) ve

daima ibadetin artmasına devam etmelidir.[11] Ve keza (böylece), ibadet yaratılışın (yokluk karanlıklarından, varlık âlemine çıkmanın) ücreti ve neticesidir. Bu itibarla sevap ibadetin ücreti olmayıp, ancak kereminden olduğuna işarettir.

Allah'ın (c.c) emirlerini yerine getirmenin, nehiyelerinden kaçınmanın birçok hikmet ve gerekleri vardır. Sabrın gücü ile ibadetlerimizi yapar ve devam edebilirsek, Allah'ın (c.c) sevdiği insan makamına ulaşırız. Bu hal ve durum süreklilik arz ettikçe, mükemmel kul, mükemmel kulluk yoluna sevk eder müslümanı.

Felaketlere, isyanlara, zulümlere, acılara ve dertlere beşik olan bu dünyanın sakini olarak, sükûnet, durulma ve huzur için; **Ya Hay, Ya Kayyum** diyerek yeni bir dirilişe Rabbimize dönelim. O affedicidir, Afû'dur, Ğafurdur, affetmeyi sever. İnşallah bizleri de affeder. Az da olsa sürekli olan ibadet Rabbimizin makbulü ise, az da olsa devamlı O'na (c.c) dönelim. Çünkü en büyük lezzet ve sefa O'nun (c.c) sohbetindedir. Ömür boyu ve ebeden uzun uzadıya sohbetler ve lezzetler dileği ile...

Dipnotlar:

[1] Abdullah Yeğin: Yeni lugat, s. 595.

[2] Asr Suresi.

[3] A'raf Suresi: 172.

[4] Bakara, 194.

[5] Al-i imran Suresi: 159.

[6] Al-i imran Surasi: 149.

[7] Yusuf Suresi: 86.

[8]Yeni Lugat: Hikmet.

[9] Lem'alar: 28.

[10] İşarat-ü'l icaz: 250.

[11] işarat-ü'l icaz: 252.